herpy

GECKOR

Fantastic least gecko

Sphaerodactylus fantasticus

En liten, dagaktiv dvärggecko från Guadeloupe, Dominica och Montserrat i Små Antillerna. Vuxna djur mäter bara 22-29 mm från nos till kloak. Arten lever i löv och förna på marken, oftast nära kusten, och hanar och honor har var sin teckning på huvudet.

Familj: Sphaerodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**22-29 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**20 × 20 × 30 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1 ägg**
Inkubation	**80-90 dagar** vid 24-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Sphaerodactylus fantasticus är en liten dvärggecko. Vuxna djur mäter 22-29 mm från nos till kloak, och svansen är ungefär lika lång som kroppen, så den sammanlagda längden är högst omkring 6 cm. Ryggfjällen är stora och kölade och ligger något över varandra som takpannor. Under tårna sitter häftlameller så att geckon klättrar på glas.

Båda könen är bruna till ockrafärgade på ryggen, spräckliga av ljusa och mörka fjäll och ofta med en mörk rand längs ryggmitten. Skillnaden sitter på huvudet. Honorna och ungarna har mörka längsgående ränder på huvudet och en ljus fläck med mörk kant i nacken. Hanarna har ett ljusbrunt huvud som kan sakna teckning, ha utspridda mörka prickar eller vara nästan helt mörkt med ljusa ränder och fläckar. Svansen kan ha ljusa ögonfläckar med mörk kant, ofta parvis.

Artnamnet är latin och betyder inbillad eller overklig, efter de ovanliga färgerna. Arten är delad i åtta underarter med var sitt litet utbredningsområde, bland andra *S. f. fantasticus*, *S. f. karukera*, *S. f. orescius*, *S. f. fuga* och *S. f. ligniservulus*. Den tidigare underarten *Sphaerodactylus phyzacinus* räknas i dag som en egen art.

Utbredning och livsmiljö

Sphaerodactylus fantasticus är endemisk för Små Antillerna. Arten lever på Guadeloupe, både på Basse-Terre och Grande-Terre, på de närliggande öarna Marie-Galante, La Désirade och Îles de la Petite Terre, på Montserrat och längs Dominicas västkust.

De flesta öar och kuststräckor har sin egen underart: *S. f. fantasticus* på Basse-Terres västkust, *S. f. orescius* på östra Basse-Terre, *S. f. tartaropylorus* på norra Grande-Terre, *S. f. karukera* vid Gosier och på Petite Terre, *S. f. anidrotus* på Marie-Galante, *S. f. hippomanes* på La Désirade, *S. f. ligniservulus* på Montserrat och *S. f. fuga* på Dominica. Beståndet på Dominica ligger genetiskt nära ett bestånd på Guadeloupe och har förmodligen kommit till ön nyligen.

> **Naturlig utbredning:** Guadeloupe, Dominica och Montserrat.

LIVSMILJÖ

Sphaerodactylus fantasticus lever på marken i många slags livsmiljöer, oftast nära kusten: torr skog och buskmark, fuktigare skog, stränder och sluttningar och också i och runt hus. På dagen är djuren aktiva i skuggiga högar av löv och organiskt avfall, och de gömmer sig under stenar, trädstammar och hopad förna. Äggen har hittats i murknande trä, och djuren äter bland annat små sniglar.

Klimatet är tropiskt och varmt hela året med en regntid på sommaren och hösten och en torrare period på vintern och våren. Kusterna i lä på öarnas västsida är torrare än lovartssidan. Höjden över havet är inte närmare dokumenterad, men *S. f. orescius*, vars namn betyder bergsboende, lever inne i landet på Basse-Terre.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Sphaerodactylus fantasticus*. Arten hålls och föds upp i små terrarier som andra dvärggeckor, men siffrorna för temperatur, luftfuktighet, inkubation och livslängd är lånade från den bättre kända *Sphaerodactylus elegans*. *Sphaerodactylus macrolepis* från Jungfruöarna lever i samma slags förna och ställer nästan samma krav.

Ett par kan hållas i ett terrarium på 20 × 20 × 30 cm (längd × bredd × höjd). Ett större terrarium, till exempel 30 × 30 × 30 cm, ger plats för fler mikroklimat och mer löv. Geckon lever på marken, så grundytan betyder mer än höjden.

Substratet är det viktigaste: kokosjord blandad med gödningsfri jord och lite sand, täckt av ett lager torra blad, till exempel av ek, bok eller mandelträd. Ett bioaktivt substrat med hoppstjärtar och små gråsuggor håller botten ren och ger extra föda. Lägg ut korkbark, korkrör, platta stenar och kvistar och plantera små klätterväxter som pothos eller krypfikus, så att det finns många gömslen och olika mikroklimat. Tunga stenar ska stå direkt på botten så att djuret inte blir klämt om det kryper in under dem.

Locket ska vara av fint nät och sluta tätt, eftersom både geckorna och de små foderdjuren tar sig ut genom även små springor. Ett helt öppet nätlock torkar ut terrariet för snabbt, medan ett helt slutet lock ger mögel; ett mindre nätfält är en bra kompromiss. En bit mjukt, murknande trä på botten liknar den plats där äggen läggs i naturen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Inkubation av ägg

TEMPERATUR

Håll *Sphaerodactylus fantasticus* vid 24-28 °C på dagen och låt temperaturen sjunka till 18-22 °C på natten. En liten värmeplats på 29-32 °C under en svag lampa med termostat kan ges, men den behövs inte, och djuret ska alltid kunna dra sig ner i ett svalare och fuktigare förnalager.

I de flesta hem behövs ingen extra värme på sommaren. På vintern kan en svag värmematta på terrariets sida, styrd av en termostat, räcka. Värm aldrig upp hela botten, för då torkar förnan ut. Mät temperaturen med en digital termometer nere vid botten och inte bara i luften. Ett djur som blir sittande framme under de varmaste timmarna har det för varmt eller för torrt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-70 %. Spraya terrariet dagligen, gärna på morgonen eller kvällen, så att det sitter droppar på blad och rutor som djuren dricker av. Nere i lövlagret ska botten vara fuktig hela tiden, men inte blöt, och ytan ska torka upp inom några timmar, annars uppstår mögel.

En mycket låg vattenskål, gärna fylld med småsten, kan stå framme. En djup skål är en drunkningsfälla för ett så litet djur. En hygrometer visar om fuktigheten håller.

LJUS OCH UVB

Geckon är dagaktiv men håller sig i skugga och i förnan. Håll ljuset tänt omkring 12 timmar på sommaren och 10-11 timmar på vintern och håll natten mörk. Finns det levande växter behövs en LED-växtlampa. Undvik spotlampor som värmer och torkar ut terrariet.

Behovet av UVB är inte undersökt för *Sphaerodactylus fantasticus*. Eftersom djuret lever i skugga passar Ferguson-zon 1: ett svagt UVB-rör för skuggdjur över ena änden av terrariet och gott om gömslen så att djuret själv kan välja.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Djuren är insektsätare och tar bara mycket små bytesdjur. Ungar ska ha hoppstjärtar, små bananflugor (*Drosophila melanogaster*), nykläckta syrsor och små gråsuggor. Vuxna tar syrsor på 3-6 mm, stora bananflugor (*Drosophila hydei*), små gråsuggor och små larver av svart vapenfluga. Foderdjuren får inte vara större än djurets huvud.

Unga djur matas varje dag och vuxna varannan dag, så mycket som de äter på några få minuter. Växla mellan flera slags foder. Pudra foderdjuren med kalk vid varje utfodring och med ett multivitaminpulver med D3 varannan till var tredje gång. Det kan vara besvärligare att skaffa tillräckligt med smått foder än att sköta själva djuren, så se till att det finns en fast tillgång på hoppstjärtar och små syrsor innan djuren flyttar in.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Håll *Sphaerodactylus fantasticus* enskilt eller som ett par. Hanar får inte sättas ihop, eftersom de slåss, och hos flera dvärggeckor är också honor oförenliga. Skilj djuren åt vid tecken på strid.

Geckon är snabb och skygg och tillbringar mycket tid i löven, så den kan vara svår att få syn på. Den är för liten och ömtålig för att hanteras och kan ta sig ut genom även små öppningar. Flytta den genom att låta den krypa upp i en liten behållare, och arbeta lugnt när du rör vid substratet.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen känns igen på huvudet: honorna har mörka längsgående ränder på huvudet och en ljus nackfläck med mörk kant, medan hanarna har ett ljusbrunt huvud med prickar eller ett mörkt huvud med ljus teckning. Ungarna liknar honorna. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Vänta tills djuren är fullvuxna innan de sätts ihop för avel.

PARNING

Ett välmatat par i ett terrarium med många gömslen häckar normalt utan särskild hjälp. Parningsbeteende och årstidsrytm är inte dokumenterade för *Sphaerodactylus fantasticus*. Korta ner ljuset något på vintern; det passar den torrare och något svalare vintern i utbredningsområdet. Håll ett öga på att honan inte jagas och skilj djuren åt om hon blir biten.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ett ägg åt gången; dräktiga honor bär bara ett moget ägg. Ägget är avlångt, omkring 6,5 × 5 mm, och hårdskaligt. I naturen läggs det i murket trä, och i terrariet läggs det i botten, i lövet, under bark eller i ihåliga stjälkar. Torra stjälkar av parkslide, ställda upp mot väggen, används gärna.

Honan upprepar äggläggningen med några veckors mellanrum när hon får rikligt med foder. Äggen kan vara svåra att hitta. Flytta dem till en inkubator när du hittar dem.

INKUBATION

Ägget kläcks efter omkring 80-90 dagar vid 24-28 °C. Flytta det i samma läge som det ligger i till en liten ask med lufthål och ett lätt fuktigt substrat som vermikulit eller perlit, och håll luften i asken fuktig så att ägget inte torkar ut. Skalet är hårt, och ägget får inte ligga blött. De nykläckta ungarna är mycket små och torkar lätt ut, så de ska genast över i en fuktig uppfödningsask.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nykläckta ungarna är mycket små och har samma randiga huvudteckning som honorna. Föd upp ungarna i en liten, tät låda, t.ex. en plastlåda på omkring 1 liter med små lufthål, inredd som de vuxnas: fuktig kokosjord, löv, gömslen och en liten växt. Spraya dagligen. Första foder är hoppstjärtar och de minsta bananflugorna, som ska finnas tillgängliga hela tiden. Håll ungarna var för sig.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på felaktiga förhållanden. De typiska felen är:

- För torrt terrarium. Kroppen är så liten att djuret torkar ut snabbt. Slöhet, insjunkna ögon och skrynklig hud är tecken på uttorkning.
- För vått terrarium utan luftväxling, som ger mögel och hudproblem.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos unga djur och honor som lägger ägg.
- För stora foderdjur eller bara ett slags foder.
- Tunga saker som djuret kan bli klämt under.
- Slagsmål mellan vuxna djur. Skilj dem åt vid bett eller skador.

Ett friskt djur är aktivt, har klara ögon och en fyllig svans. Djuret är för litet för att behandlas själv. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon tappar vikt, inte äter eller sitter slött framme hela dagen.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.